

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

KOLUMNĘ DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

RACJONALNE GOSPODAROWANIE WODĄ

Zasoby wodne naszego kraju należą do najmniejszych w Europie. Na jednego mieszkańca Polski przypada średnio rocznie 1600 m³ wody, a to prawie trzy razy mniej niż średnia dla przeciętnego Europejczyka, która wynosi 4500 m³ wody na rok. Natomiast obserwowane w ostatnich latach zmiany klimatyczne objawiające się ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi stawiają coraz większe wyzwania – długotrwałe okresy bezopadowe przyczyniają się do występowania susz lub nagłe, intensywne opady sprzyjają podtopieniom lub powodziom. Zmienność opadów atmosferycznych powoduje występowanie niedoboru lub nadmiaru wody, dlatego tak ważne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej.

Dostosowanie i przygotowanie gospodarki wodnej w Polsce do zmian warunków klimatycznych jest bardzo potrzebne i wymaga zaangażowania przede wszystkim samych użytkowników wód, których decyzje bezpośrednio wpływają na dostępność i jakość wody na obszarach wiejskich. Woda jest zasobem niezbędnym do prowadzenia produkcji rolnej, a rolnictwo, które gospodaruje na 60% powierzchni obszarów zlewni, jest głównym użytkownikiem zasobów wodnych kraju. W obliczu wzrastającej konsumpcji wody i ograniczonych jej zasobów w Polsce gospodarstwa muszą bardziej wydajnie gospodarować wodą. Racjonalne zużycie wody w rolnictwie to przede wszystkim oszczędne gospodarowanie wodą,

polegające na stosowaniu odpowiednich praktyk mogących przyczynić się do uzyskania istotnych jej oszczędności. Do takich praktyk należą:

- odzysk i wykorzystanie wody opadowej;
- mała retencja – zbiorniki, stawy, oczka wodne.

ODZYSK I WYKORZYSTANIE WODY OPADOWEJ

Zbieranie i wykorzystywanie wody opadowej z jednej strony pozwala zaoszczędzić cenną wodę pitną w gospodarstwie, a z drugiej pomaga rozwiązać problem odprowadzania wody opadowej z powierzchni. Spadająca woda deszczowa jest czysta i wolna od zarazków, dopiero spływając po powierzchni, np. dachu, ulega zanieczyszczeniu. Deszczówka może pokrywać blisko 50% naszego zużycia wody, a służyć może do:

- prania, płukania, splukiwania urządzeń sanitarnych – nie powoduje osadzania się kamienia, nie niszczy elementów pralek przedłużając ich żywotność;
- nawadniania terenów zielonych, upraw rolnych, ogrodów, działek, domowych kwiatów – jest lepiej przyswajana przez rośliny, poprawia ich wegetację;
- rozładniawania środków ochrony roślin w produkcji roślinnej;
- prac porządkowych, utrzymania czystości w budynkach i ich otoczeniu;
- mycia samochodów i maszyn rolniczych.

Zbieranie deszczówki w gospodarstwie opiera się na wykorzystaniu do tego celu różnego rodzaju zbiorników, zarówno otwartych, jak i zamkniętych. Deszczówkę gromadzi się zazwyczaj w umieszczonych na powierzchni ziemi lub zakopanych w ziemi zbiornikach, do których spływa ona z rynien dachowych. Zbiornik może być zintegrowany z systemem odwodnienia nieruchomości. Jest to instalacja rozprowadzająca wodę deszczową do pełnego zagospodarowania i wykorzystania jej w ogrodzie lub wewnątrz budynku. Jednym ze sposobów zagospodarowania wody deszczowej, również jej nadmiaru w zbiorniku po obfitych i długotrwałych deszczach, jest jej wprowadzanie bezpośrednio do gruntu za pomocą układu rozsączającego. Rozsączanie wody deszczowej w gruncie pozwala na zatrzymanie opadu w miejscu jego powstania i odbudowanie zapasów wód podziemnych dostępnych m. in. dla roślin. Na zbieranie i magazynowanie wody deszczowej można uzyskać dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wsparcie finansowe z WFOŚiGW pochodzi z Programu Priorytetowego „Moja Woda”, którego celem jest ochrona zasobów wody poprzez zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej. Więcej informacji na temat warunków uzyskania dofinansowania z Programu „Moja Woda” znajduje się na stronie WFOŚiGW w Katowicach (www.wfosigw.katowice.pl).

MAŁA RETENCJA – ZBIORNIKI, STAWY, OCZKA WODNE

Niezbędne w racjonalnym gospodarowaniu wodą jest jej retencjonowanie, czyli zdolność do zbierania i gromadzenia wody w okresach jej nadmiaru i wykorzystywanie w okresie niedoboru. Tak zebrana woda poprawia również mikroklimat na polach w okresach suszy. Retencjonowanie wody może odbywać się nie tylko poprzez budowę dużych zbiorników retencyjnych, ale również poprzez tzw. małą retencję – zbiorniki, stawy, oczka wodne. Mała retencja oprócz zatrzymywania lub spowalniania spływu wód, jednocześnie zachowuje i wspiera rozwój krajobrazu naturalnego. Wodę mogą retencjonować również pokrywa roślinna, gleba, wodonośne warstwy gruntu, obniżenia terenu, naturalne zbiorniki, tj. potoki, koryta rzeczne, jeziora, stawy, rowy melioracyjne, ale także łąki, zadrzewienia, bagna i mokradła. Zatrzymana u źródła woda nie spowoduje szkód, a może być wykorzystana do:

- mycia ciągników, maszyn, zwierząt,
- zabiegów środkami ochrony roślin,
- podlewania upraw, w ogrodach, sadach oraz szklarniach.

INNE MOŻLIWOŚCI OGRANICZANIA ZUŻYCIA ZASOBÓW WODNYCH

Racjonalne gospodarowanie wodą to również:

- uprawa gatunków i odmian roślin bar-

dziej odpornych na stres wodny i termiczny,

- zwiększanie areałów upraw roślin lepiej przystosowanych do wyższych temperatur i niedoborów wody,
- preferowanie odmian ozimych, ponieważ odmiany ozime lepiej sobie radzą w okresach wiosennych niedoborów wody,
- odpowiednie zaopatrzenie roślin w składniki nawozowe oraz optymalizacja odpoczynku gleby, co umożliwi mniej zużycie wody na jednostkę plonu,
- ograniczenie uprawy płużnej, w szczególności orki zimowej na glebach piaszczystych,
- preferowanie konserwującej uprawy roli, która umożliwia: trwałe utrzymanie powierzchni gleby pod okrywkami roślinnymi, ograniczenie do niezbędnego minimum ilości i głębokości zabiegów uprawowych.

Bardzo ważny jest również dobry plodozmian, który powinien uwzględniać następujące elementy:

- unikanie wysiewu roślin na złych stanowiskach,
- możliwości poprawy bilansu próchnicy w glebie poprzez zwiększenie udziału roślin bobowatych,
- lepszy dobór roślin, które są bardziej odporne na suszę,
- ograniczenie udziału zbóż jarych, które są bardziej wrażliwe na suszę,
- ograniczenie presji chorób roślin

i szkodników poprzez wprowadzanie do plodozmianu roślin fitosanitarnych tj.: owies, gryka, gorczyca biała, len.

Stosowanie odpowiednich praktyk może przyczynić się do uzyskania istotnych korzyści w zakresie oszczędnego gospodarowania wodą w rolnictwie, zapewniając większą ilość wody. Wszystkie wymienione powyżej propozycje to sposoby racjonalnego gospodarowania wodą, które jest konieczne nie tylko ze względu na ochronę środowiska, ale także na zmniejszenie kosztów prowadzenia gospodarstwa.

JUSTYNA KAPITAN
Dział Rolnictwa Ekologicznego
i Ochrony Środowiska

Źródło:
„Kodeks dobrych praktyk wodnych”,
Dr hab. inż. Rafał Wawer, Instytut
Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
- Państwowy Instytut Badawczy,
Dr inż. Karolina Kolańska, Instytut
Technologiczno-Przyrodniczy –
Państwowy Instytut Badawczy
Ekspertyza „Woda w rolnictwie”
Koalicja Żywa Ziemia
<https://woda.cdr.gov.pl>

Za treści zawarte w publikacji
dofinansowanej ze środków
WFOŚiGW w Katowicach
odpowiedzialność
ponosi Redakcja.